

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ УТРИМАННЯ БДЖОЛИНИХ СІМЕЙ

Лісогурська Д. В., науковий керівник, к. с.-г. н., доцент

Фурман С. В., науковий керівник, к. в. н., доцент

Кривий М. М., науковий керівник, к. с.-г. н., доцент

Лісогурська О. В., науковий керівник, асистент

Ковалик О. О., магістрантка

Яворський Р. Я., бакалаврант

Постановка проблеми. Бджільництво дає цілий ряд продуктів, які мають важливе значення у житті людини і визначає рентабельність усіх галузей сільського господарства завдяки запиленню ентомофільних рослин. Тому перед бджільництвом ставиться завдання

збільшення продуктивності сімей, яка залежить від багатьох факторів, одним з яких є спосіб утримання бджолиних сімей. На пасіках нашої країни, що характеризується величезною розмаїтістю медозбірних умов і порід бджіл, сім'ї утримують у вуликах декількох типів, що розрізняються за конструкцією, місткістю і розміром рамок.

Мета і методика досліджень. Ми поставили перед собою мету вивчити продуктивність бджолиних сімей на одній із присадибних пасік та удосконалити технологію їх утримання. Згідно із завданнями досліджень на пасіці було сформовано 4 групи бджолиних сімей, дві з яких утримували у вуликах-лежаках на 20 стандартних рамок, а дві – у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками. Дві групи сімей у вуликах на 20 та 16 рамок утримували стаціонарно, а з двома кочували на медозбір. У кінці медоносного сезону за загальноприйнятими методиками визначити продуктивність кожної бджолиної сім'ї (медову, воскову, пилкову, прополісну).

Результати досліджень. Як показують результати дослідження (табл. 1), за стаціонарного утримання найменше одержано товарного меду від сімей у вуликах-лежаках на 20 стандартних рамок – 15,7 кг. У 1,6 рази більше ($p \leq 0,01$) відкачано меду від сімей у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками. Така ж тенденція за медовою продуктивністю спостерігалась і при кочівлі бджолиних сімей на медозбір. Сім'ї, які утримували у вуликах лежаків на 16 стандартних рамок, мали медову продуктивність у середньому 33,4 кг, що у 1,5 разів більше ($p \leq 0,01$), ніж у вуликах-лежаках на 20 стандартних рамок.

Таблиця 1

Медова продуктивність бджолиних сімей, (n=5)

Показники	Лежак на 16 стандартних рамок з магазинними надставками	Лежак на 20 стандартних рамок
Стаціонарне утримання		
M±m	25,3±1,45	15,7±2,33
Min	23	12
Max	28	20
Кочівля		
M±m	33,4±0,95	22,4±0,88
Min	30	18
Max	39	27

Тип вулика, в якому утримують бджолині сім'ї, позначається на їх восковій продуктивності. Як видно з даних табл. 2, бджолині сім'ї у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками відбудовують у 1,4-1,7 рази більше ($p \leq 0,05 \dots 0,01$) стільників, ніж у лежаків на 20 рамок.

Закономірним є те, що від бджолиних сімей, які відбудували більше стільників, одержали більше воску. Зі стільників, які вибракувані з вуликів-лежаків на 16 стандартних рамок, витоплено у середньому від сім'ї 1,32 та 0,98 г воску за кочівлі та стаціонарного утримання відповідно. Це у 2,3 разів більше ($p \leq 0,001$), ніж одержано воску від сімей, які утримували у лежаків на 20 стандартних рамок.

Прополісна продуктивність бджолиних сімей наведена в табл. 3. У середньому від однієї сім'ї, яку утримували стаціонарно у вуликах лежаків на 16 стандартних рамок одержано 72,3 г прополісу, при кочівлі – 82,9 г. У 1,2 рази менша ($p \leq 0,01 \dots 0,001$) прополісуюча активність бджолиних сімей у вуликах-лежаках на 20 стандартних рамок.

Таблиця 2

Воскова продуктивність бджолиних сімей, n=5

Показники	Лежак на 16 стандартних рамок з магазинними надставками		Лежак на 20 стандартних рамок	
	Відбудовано стільників, шт	Одержано воску, г	Відбудовано стільників, шт	Одержано воску, г
Стаціонарне утримання				
M±m	7,3±0,67	0,98±0,035	5,3±0,34	0,43±0,022
Min	6	0,78	4	0,35
Max	8	1,11	7	0,5
Кочівля				
M±m	6,8±0,39	1,32±0,049	4,0±0,58	0,57±0,042
Min	5	1,08	3	0,35
Max	9	1,6	5	0,76

Таблиця 3

Прополісна продуктивність бджолиних сімей, г (n=5)

Показники	Лежак на 16 стандартних рамок з магазинними надставками		Лежак на 20 стандартних рамок	
	Стаціонарне утримання			
M±m	72,3±1,58		65,2±1,35	
Min	62		54	
Max	79		126	
Кочівля				
M±m	82,9±0,82		70,4±1,40	
Min	79		61	
Max	88		78	

Як видно з даних табл. 4, у середньому від сім'ї, яка утримувалась у вулику-лежаку на 16 стандартних рамок, за сезон було зібрано 1,4 г бджолиного обніжжя, що у 1,9-2,3 рази більше ($p \leq 0,001$), ніж від сімей з лежаків на 20 рамок. Пилкова продуктивність бджолиних сімей за стаціонарного утримання у 1,4-1,7 менша ($p \leq 0,001$), ніж при кочовому.

Таблиця 4

Пилкова продуктивність бджолиних сімей, г (n=5)

Показники	Лежак на 16 стандартних рамок з магазинними надставками		Лежак на 20 стандартних рамок	
	Стаціонарне утримання			
M±m	1,4±0,04		0,6±0,05	
Min	1,3		0,5	
Max	1,5		0,8	
Кочівля				
M±m	1,9±0,04		1,0±0,90	
Min	1,8		0,7	
Max	2,0		1,2	

Отже, утримання бджолиних сімей у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками забезпечує у 1,3-1,7 рази більше виробництво умовних одиниць продукції бджільництва у розрахунку на одну бджолину сім'ю.

Висновки

1. Медова, воскова, пилкова та прополісна продуктивність бджолиних сімей у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками вища ($p \leq 0,01 \dots 0,001$), ніж у вуликах-лежаках на 20 стандартних рамок.

2. Медова продуктивність бджолиних сімей у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками у 1,5-1,6 рази вища.

3. Воскова продуктивність бджолиних сімей у вуликах-лежаках на 20 стандартних рамок у 2,3 рази менша.

2. Бджолині сім'ї у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками відбудовують у 1,4-1,7 рази більше стільників, ніж у лежаках на 20 рамок.

4. Прополісуюча активність бджолиних сімей у 1,1-1,2 рази вища у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок.

5. У вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок бджолині сім'ї збирають у 1,9-2,3 рази більше бджолиного обніжжя.

6. Медова, воскова, пилкова та прополісна продуктивність бджолиних сімей вища за кочівлі на медозбір, ніж за стаціонарного утримання незалежно від типу вулика.

7. Утримання бджолиних сімей у вуликах-лежаках на 16 стандартних рамок з магазинними надставками забезпечує у 1,3-1,7 рази більше виробництво умовних одиниць продукції бджільництва у розрахунку на одну бджолину сім'ю.